

I

IRMAK, Mustafa Nafiz

(1904-1975)

Güfte yazarı, şair
ve bestekâr.

24 Nisan 1904'te İstanbul'da doğdu. Zabtiye Nezâreti mümeyyizlerinden Hüseyin Bey'in oğludur. Aldığı "Çamlıtepe" soyadını sanat hayatında hiç kullanmadı. Müsiki derslerine küçük yaşlarda başladı. Sultanselimli üdi Ekrem Bey'den şarkı ve usul, Eyüplü Ali Rıza Bey'den (Şengel) usul, Ortaköy Camii imamı Hâfız Aziz Efendi'den ilâhi, Kocamustafapaşa hatibi Hâfız Sadettin Efendi'den ilâhi ve tevşih meşketti. Sanâyi-i Nefise Mektebi'nin resim bölümünden mezun oldu. Ayrıca Muhittin Kozanoğlu ve Ahmed Hâşim'den faydalandı. Hayatı boyunca sürekli bir işi olmadı. 1950'li yıllarda kısa bir süre İstanbul Radyosu'nda arşivdeki güftelerin tasihini işinde çalıştı ve stajyer sanatçılarına edebiyat dersleri verdi. 1960'lı yılların başında İstanbul Belediye Konservatuvarı'nda edebiyat dersleri okuttu. Ömrünün son yıllarını Dârülaceze'de geçiren Mustafa Nafiz 18 Eylül 1975 tarihinde burada vefat etti ve Feriköy Mezarlığı'na defnedildi. Bir ara kaybolan kabri 2005 yılında tesbit edilmiş ve üzerine Türk Müsikisi Vakfı tarafından bir mezar yaptırılmıştır.

Dönemin meşhur bestekârları arasında zikredilmesine rağmen Mustafa Nafiz'in güfte yazarlığının diğer özelliklerinin önüne geçtiği görülmektedir. Şiirlerinin büyük çoğunluğunu aruzla kaleme almıştır. Sâde bir Türkçe ile yazdığı mısraları dönemin başlıca bestekârları ve özellikle Münir Nurettin Selçuk, Sadettin Kaynak, Selahattin Pınar, Cinuçen Tanrıkorur tarafından bestelenmiştir. Selahattin Pınar 100'ün üzerinde şiirini bestelemiş, Vecdi Bingöl ile Mustafa Nafiz'i "benim şairlerim" diye nitelemiştir. Yahya Kemal'in onun şiirleri için "kiskanılacak kadar başarılı" yorumunu yaptığı söylenir. Şiirlerini *Viran Bağ* (1951), *Körfezdeki Ses* (1964, 1970), *Neyden Nefesler* (1972) adıyla İstanbul'da yayımlamıştır.

Bazı film müzikleri de yapan Mustafa Nafiz bestekârlığa 1931'de, "Sensiz bu sabah bir acı rüyayla uyandım" mısrayla

اع

başlayan sûzinak şarkısıyla başlamış ve eserlerinde belli bir sanat düzeyini muhafaza edebilmiş, bestekârlığında Selahattin Pınar'ın büyük etkisi olmuştur. Yılmaz Öztuna ansiklopedisinde onun kırk dört şarkısının listesini vermiştir. Bunlar arasında, "Kanaryam güzel kuşum" mısrayla başlayan hicaz, "Gönlüm nice bir senden uzak günler saysın" mısrayla başlayan hüzzam, "Gülmezse yüzün goncaların kalbi kan ağlar" mısrayla başlayan karcığâr, "Sahilde sabâ rüzgârı ağlarken uyan sen" mısrayla başlayan sabâ, "Sebeb sensin gönülden ihtilâl" mısrayla başlayan şevkefzâ şarkıları çok sevilen eserlerinden bazılarıdır. Mustafa Nafiz, övülmekten son derece rahatsızlık duyan, dış görünüş bakımından sert ve sinirli izlenimini vermesine rağmen aslında neşeli, esprili, ancak evhamlı ve aşırı titiz yapısıyla tanınan bir İstanbul efendisiydi. Kendisi hayat felsefesini şu mısralarında belirtmiştir: "Tevfik-i Hudâ kenz-i kanaâtte mekânım / Kârün gibiyim haşmet-i Dârâ'da gözüm yok / Bir katre hevestir bana dehrin zer ü sîmi / Rûyâda bile gevher-i yektâda gözüm yok."

BİBLİYOGRAFYA :

Rahmi Kalaycıoğlu, *Türk Müsikisi Bestekârları Külliyyatı Sayı 1: Mustafa Nafiz Irmak*, İstanbul 1963; Sadun Kemal Aksüt, *500 Yıllık Türk Müsikisi Antolojisi*, İstanbul 1967, s. 141-142; Mustafa Rona, *20. Yüzyıl Türk Müsikisi*, İstanbul

1970, s. 513-515; Özalp, *Türk Müsikisi Tarihi*, II, 299-300; Yılmaz Öztuna, *Türk Müsikisi: Akademik Klasik Türk San'at Müsikisinin Ansiklopedik Sözlüğü*, Ankara 2006, I, 370-371; Mehmet Güntekin, *İstanbul'un 100 Müsikişinasi*, İstanbul 2010, s. 139-140; Zeki Mehmed Akdağ, "Güfteleriyle Yaşayanlar: Mustafa Nâfiz Irmak (Çamlıtepe)", *Mızrap*, sy. 12, İstanbul 1983, s. 10-11.

NURI ÖZCAN

İSTILAH

(الاصطلاح)

Bir ilim, sanat, meslek
veya uzmanlıkla ilgili kavramı belirten
kelime, terim.

Sözlükte "iyi, faydalı, uygun ve doğru olmak" anlamındaki **salâh** kökünden türeyen ve "anlaşmak, uzlaşmak, ittifak etmek" anlamına gelen **istilâhın** çoğulu **istilâhâtür**. Arap dilinde daha çok **mustalah** kelimesi kullanılır. Mustalah veya ıstilahın Türkçe'deki karşılığı terimdir. Terim, bir ilim veya sanat dalı mensuplarınca özel ve özgün anlam yüklenen kelime ve terimlerdir. Bir kelimenin ıstilah kabul edilebilmesi için onun anlamı üzerinde ilgili bulunduğu ilim ve sanat mensuplarının ittifak etmesi gerekir. Meselâ "güven içinde bulunmak" anlamındaki **emn** kökünden türeyen "îman" "Peygamberlerin Allah'tan alıp din adına tebliğ ettikleri kesinlik kazanmış hususları tasdik etme" mânasında kullanıldığında ıstilah dönüşür. İstilah kelimesine terim anlamıyla erken dönemlerden itibaren rastlanır. Bilindiği kadarıyla kelime ilk defa Müberred'in (ö. 286/900) *el-Mukteḍab* adlı eserinde geçmiş, daha sonra Ebû Bekir el-Hârîzmî, İbn Cinnî ve İbn Fâris eserlerinde ıstilahlara yer vermişlerdir. Arapça'da ıstilah ile eş anlamlı olan mustalah kelimesi ilk defa VI. (XII.) yüzyılda kullanılmaya başlanmıştır. Türkçe'de ıstilah karşılığı olan terim Latince "sınır, son" anlamındaki **terminustan** Fransızca'ya geçen **terme** kelimesinden gelmekte ve belirli bir grup insan arasında kullanılan sınırlı bir anlama işaret etmektedir.

İstilahlar bilim dallarının, sanat ve meslek kollarının mensupları arasında anlaşmayı sağlayan kavramlardır. "Belirli grupların bir şeyi ilk vazedildiği mânadan kısmen uzaklaştırıp yeni bir muhtevaya

Mustafa
Nafiz
Irmak

